

עבודת ה'

ה'ע ארת
אל'קן אב'ך
ועבד'הו

גליון מיוחד לבחורי חמד • ערוכים מתוך משנתו של כ"ק מרן רבינו שליט"א

פטרון מערכת דעהו:

נתנדב לע"נ הרה"ח זאב ב"ר משה ע"ה
וזו' האה"ח מרת פעריל ב"ר טובי' ע"ה

גליון פ"ג - פרשת שלח - שנת תשפ"ב

מסילת ישרים

שיעורי השקפה ומוסר בדרך החסידות

עבדו את ה' בשמחה:

אידישקייט איז נישט
געבויעט אויף נערווען
און חומרות יתירות

עמוד ה'

משנת החסידות

פרק כ"ד

(שיעור מ"ז המשך ב' פרשת בהעלותך תשנ"ט)

ביאורים ויסודות מורחבים בתורת מרן הבעש"ט ותלמידיו זיע"א

רצה האלקים את

מעשיך:

גודל פעולת
מעשה בני
אדם בכל
העולמות

א. ויעמד רוח סערה: מעשה עבירה בא ע"י רוח רעה שבאדם

בני ישראל מוכנים למסור נפשם למען שמו יתברך מצד האהבה המסותרת הטבועה בהם | האדם העובר על רצונו יתברך מורד הוא במלכות שמים כמו מי שעובד עבודה זרה | ע"י מעשה העבירה נעשה כאילו חלל פנוי שאין בו השראת השכינה | הקב"ה משפיע חיות במעשה החטא וזהו סוד 'גלות השכינה'

ב. זה לעומת זה: הקדושה הוא משפיע והסט"א הוא רק מקבל

הריחוק בין הקב"ה להאדם שעובר עבירה הוא יותר מהריחוק שבינו לבין 'יתוש' | הכלל של הקדושה - ביטול לאור אין סוף ב"ה, הכלל של הסטרא אחרא - 'אני' היפך של ביטול | 'יתוש' מניס ואינו מוציא - שרצונו לקבל ולא להשפיע | השאיפה להיות יותר מאחרים אפילו ברוחניות מקורה מהס"א ויכולים להשתמש בזה רק להטעות היצ"ר

ג. תענוג הנשמה - ביטול גמור לאור אין סוף ב"ה

הנשמה שבאדם רצונה בטבעה ליפרד ולצאת מן הגוף ולידבק בשרשה ובמקורה בחיי החיים | הדרגה הכי גבוהה של חיי עוה"ב הוא מסירות נפש לשמו יתברך | על ידי קיום תורה ומצוות עושה האדם גמילת חסד עם השכינה | ע"י מעשה עבירה מעביר האדם החיות שניתן לו משמים להסט"א | ע"י תשובה ומעשים טובים מקבל האדם חיות חדשה משמים

א.

ויעמד רוח סערה: מעשה עבירה בא ע"י רוח רעה שבאדם

בני ישראל מוכנים למסור נפשם למען שמו יתברך מצד האהבה המסותרת הטבועה בהם | האדם העובר על רצונו יתברך מורד הוא במלכות שמים כמו מי שעובד עבודה זרה | ע"י מעשה העבירה נעשה כאילו חלל פנוי שאין בו השראת השכינה | הקב"ה משפיע חיות במעשה החטא וזהו סוד 'גלות השכינה'

כאשר אדם מחלל שבת רח"ל הוא מכריז בזאת שהוא מורד במלכות שמים ואין לו חלק באלקי ישראל, ממש כמו שהיה עובד עבודה זרה רח"ל, וזה שהאדם אינו מכיר בחומרת הדבר, ומדמה בנפשו כאילו שבאשר עובר עבירה אין זה מרידה במלכות שמים, זהו מחמת ה'רוח שטות' שנכנס בו, כי אצל רוב בני אדם אהבה זו מסותרת, כמ"ש התניא (בפרק י"ט) 'כי היא מסותרת ומכוסה בלבוש שק דקליפה בפושעי ישראל, וממנה נכנס בהם רוח שטות לחטוא כמאמר רז"ל 'אין אדם חוטא אלא אם כן נכנס בו רוח שטות', אבל לאמיתו של דבר אין שום הבדל בין מי שעובד עבודה זרה רח"ל, לבין מי שעובר עבירה אחרת רח"ל, כי כאמור כל מעשה עבירה היא מרידה במלכות שמים.

כאשר האדם עובר עבירה הוא יוצר חלל פנוי בעולם שאין בו השראת השכינה

והאיש המשכיל אשר שם על לב, יתבונן בדבר זה כאשר מזדמן לפניו נסיון של קנאה, או נסיון של כבוד, לשון הרע, וביטול תורה, וכדומה, שהם עבירות שגם אנשים

יודע שהוא יהודי ומה המשמעות להיות יהודי, עם כל זאת יש לו בטבעו ובנפשו אהבה מסותרת להקב"ה, וכמ"ש התניא (בפרק י"ח) וז"ל: 'לכן אפילו קל שבקלים ופושעי ישראל מוסרים נפשם על קדושת ה' על הרוב וסובלים עינוים קשים שלא לכפור בה' אחד, ואף אם הם בורים ועמי הארץ ואין יודעים גדולת ה', וגם במעט שיודעים אין מתבוננים כלל, ואין מוסרים נפשם מחמת דעת והתבוננות בה' כלל, אלא בלי שום דעת והתבוננות רק כאלו הוא דבר שאי אפשר כלל לכפור בה' אחד בלי שום טעם וטענה ומענה כלל, והיינו משום שה' אחד מאיר ומחיה כל הנפש ע"י התלבשותו בבחינת חכמה שבה שהיא למעלה מן הדעת והשכל המושג ומוכן'.

כל עבירה היא מרידה במלכות שמים כמו עב"ז ממש

ובאמת כמו שעבודה זרה היא מרידה במלכות שמים, כך גם ללא שום חילוק הוא כל עבירה שבתורה, ולדוגמא,

האדם העובר על רצונו יתברך הוא בתכלית הפירוד מיחודו ומאחדותו יתברך

הנה כתב התניא (בפרק כ"ד) ש'האדם העובר על רצונו יתברך הוא גרוע ופחות הרבה מאד מהסטרא אחרא וקליפה הנקראת עבודה זרה ואלהים אחרים, והוא בתכלית הפירוד מיחודו ואחדותו של הקדוש ברוך הוא יותר ממנה, וכאלו כופר באחדותו יותר ממנה ח"ו. ובזה הוא מבאר את דברי חז"ל (סוטה ג.) 'אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות, שנאמר (במדבר ה, יב) 'איש איש כי תשטה אשתו' - תשטה כתיב, [שהוא מלשון 'שטות'] עיי"ש.

כל בני ישראל מוכנים למסור נפשם לה' מצד האהבה המסותרת הטבועה בנפש שלהם

וביאר הדברים הוא, כי הנה לכאורה מחמת שהאדם מטבעו נמשך אחר רצונותיו ותאוותיו לכן הוא מגיע לכלל חטא ועוון ואם כן אפוא למה תלו זאת חז"ל בכך ש'נכנס בו רוח שטות', אלא שחז"ל מגלים לנו בדבריהם אלה דבר עמוק מאד, וזאת, שאפילו אדם קל שבקלים שכמעט ואינו

פטרון הגליון - סיון

הרב החסיד המופלג והמפורא
מוה"ר יצחק הלוי לאנדערער הי"ו
לע"נ אביו הרה"ח ר' דוב ב"ר זאב צבי הלוי ע"ה
נלב"ע א' סיון תשנ"ט לפ"ק

אכן למרות שהקב"ה מעלים את גילוי אלוקותו כאשר האדם עובר על רצונו יתברך שמו, עם זאת עדיין ישנו ניצוץ אלוקי מוחבא ומוסתר שהוא בסוד 'גלות השכינה', וניצוץ זה נותן את האפשרות לאדם לעבור עבירה, כי בהיעדר חיות מהאדם באופן שיוכל לעשות שום דבר בעולם

מהות כח הקדושה היא להשפיע

לאחרים, כי מהות וגדר הקדושה הוא הביטול להקב"ה והעדר הרגשת מציאות עצמו, ותכונת הביטול גורמת רצון להשפיע לאחרים ולא לקחת מאחרים, כי כל הרצון לקבל נובע ממידת הישות, ולכן מי שמחזיק את עצמו ליש' רוצה תמיד לקבל, ואינו מוכן להשפיע מעצמו כלום לאחרים, כדי שלא יאבד מאומה משלו, ואילו מי שהוא בבחינת ביטול, אינו זקוק לעצמו כלום

משופרא דשופרא שהם יראי שמים באמת יש להם נסיון בזה, ישים אל ליבו שאם ח"ו הוא אינו עומד בנסיון ואינו פועל על פי בחירתו, הרי זה ממש עובר עבודה זרה ומורד במלכות שמים רח"ל, כי החיות של כל העולמות נמשכות מהרצון העליון, והרי 'הוא ורצונו אחד הוא' (רמב"ם יסוה"ת פ"ב ה"י), וכאשר האדם עובר עבירה הוא פועל נגד הרצון העליון, ובזאת הוא דוחק את רגלי השכינה ויוצר חלל פנוי בעולם שאין השכינה שורה שם, כי הקב"ה מעלים את גילוי אלוקותו במקום שפועלים נגד רצונו.

גם כאשר אדם עובר עבירה ישנו ניצוץ אלוקי המוחבא ומוסתר בסוד 'גלות השכינה' אכן למרות שהקב"ה מעלים את גילוי אלוקותו

פרק כ"ד

וְלִבְּנֵי אֱמֶרֶוּ רַו"ל עַל פְּסוּק "כִּי תִשְׁמָחַ אֶשְׁתִּי", "אֵין אָדָם עוֹבֵר עֲבֵרָה" וכו', וְאֶפְלוּ אִשָּׁה הַמְּנַאֲפָת, שְׂדַעְתָּהּ קָלָה, הֵייתָ מוֹשֵׁלָת בְּרוּחַ תְּאוֹתָהּ, לוֹלִי רֵיחַ שְׁמוֹת שֶׁכָּה הַמְּכַסֶּה וּמְסַתֵּיר וּמַעְלִים אֶת הָאֱהָבָה מִסִּתְרַת שְׂנֵנֶפֶשׁ הָאֱלֹקִית, לְדַבְּקָה בְּאֵמוּנַת ה' וַיַּחְדְּדוּ וַאֲחֵדוּתוֹ, וְלֹא לְפָרֵד חֶסֶם וְשָׁלוֹם מֵאֲחֵדוּתוֹ אֶפְלוּ נוֹטְלִים אֶת נִפְשָׁה מִמֶּנָּה לְעַבֵּד עֲבוּדָה זָרָה חֶסֶם וְשָׁלוֹם... וְהַפְּרָשׁ שְׂאֵצְלָה בֵּין אִסוּר נֶאֱוָף לְאִסוּר הַשְׂתַּחֲוֹאָה לְעֲבוּדָה זָרָה הוּא גַם בֵּין רֵיחַ שְׁמוֹת דְּקִלְפָּה... אֲכַל בְּאֵמַת לְאֵמַתוֹ, אֶפְלוּ עֲבָרָה קָלָה, חֲרֵי הָעוֹבְרָה עוֹבֵר עַל רְצוֹן הָעֲלִיּוֹן בְּרוּךְ הוּא, וְהוּא בְּתַכְלִית הַפְּרִוּד מִיַּחְדוּדוֹ וְאֲחֵדוּתוֹ יִתְבָּרַךְ

כאשר האדם עובר על רצונו יתברך שמו, עם זאת עדיין ישנו ניצוץ אלוקי מוחבא ומוסתר שהוא בסוד 'גלות השכינה', וניצוץ זה נותן את האפשרות לאדם לעבור עבירה, כי בהיעדר חיות מהאדם באופן מוחלט, לא יתכן שיוכל לעשות שום דבר

ב.

זה לעומת זה: הקדושה הוא משפיע והסט"א הוא רק מקבל

הריחוק בין הקב"ה להאדם שעובר עבירה הוא יותר מהריחוק שבינו לבין 'יתוש' | הכלל של הקדושה - ביטול לאור אין סוף ב"ה, הכלל של הסטרא אחרא - 'אני' היפך של ביטול | 'יתוש' מכניס ואינו מוציא - שרצונו לקבל ולא להשפיע | השאיפה להיות יותר מאחרים אפילו ברוחניות מקורה מהס"א ויכולים להשתמש בזה רק להטעות היצר הרע

וגדר הקדושה הוא הביטול להקב"ה והעדר הרגשת מציאות עצמו, וכפי שכתב התניא (כפ"ט) 'זהו כלל בכל סטרא דקדושה שאינו אלא מה שנמשך מחכמה שנקרא קודש העליון הבטל במציאות באור אין סוף ב"ה המלוכש בו, ואינו דבר בפני עצמו, ולכן נקרא כ"ח מ"ה', ותכונת הביטול גורמת רצון להשפיע לאחרים ולא לקחת מאחרים, כי כל הרצון לקבל נובע ממידת הישות, ולכן מי שמחזיק את עצמו ליש' רוצה תמיד לקבל, ואינו מוכן להשפיע מעצמו כלום לאחרים, כדי שלא יאבד מאומה משלו, ואילו מי שהוא בבחינת ביטול, אינו זקוק לעצמו כלום, אדרבה כל חפצו ורצונו הוא להשפיע לאחרים.

טבע הסטרא אחרא - 'אני ואפסי עוד'

ואילו הסטרא אחרא הוא ממש ההיפך מזה, שכל מהותה היא 'להיות יש ודבר בפני עצמו, ולכן עבדיו רק לגרמייהו, ואמרין 'הב הב' (משלי ל, טו), ו'הלעיטני' (בראשית כה, ל), וכאשר אדם מחפש כל הזמן רק את תועלתו וטובתו האישית ודואג רק לעצמו ואינו חושב על אחרים, בבחינה של 'אני ואפסי עוד' (ישעיהו ח, מז), זהו מצד הסטרא אחרא, כי זהו הטבע של הסטרא אחרא.

'מכניס ואינו מוציא' - רצונו לקבל ולא להשפיע

וזהו קליפת היתוש שמכניס ואינו מוציא, דהיינו שכל טבעו אינו אלא לקבל ואינו בטבעו כח ההשפעה לאחרים עד כדי כך שאף את חלק המותרות שאינם מועילים לגוף, ודרכם של בעלי חיים אחרים להפריש אותם מגופם, הנה מחמת שהיתוש הוא 'קליפה היותר תחתונה ורחוקה מבחינת הקדושה המשפעת בתכלית הריחוק, לכן אינו מוציא אף את חלקי המותרות שבגופו שאינו זקוק להם כלל, ועם כל זאת, קליפת היתוש 'קודמת לאיש החוטא בהשתלשלות וירידת החיות מרצון

עבירה גורמת ריחוק בין הקב"ה לאדם יותר מהריחוק שבינו לקליפה היותר תחתונה

עוד כתב התניא (כפכ"ד) ש'באמת לאמיתו אפילו עבירה קלה הרי העוברה עובר על רצון העליון ב"ה, והוא בתכלית הפירוד מיחודו ואחדותו יתברך יותר מסטרא אחרא וכו', ויותר מכל הדברים הנשפעים ממנה בעולם הזה שהם בהמות טמאות וחיות ועופות טמאים ושקצים ורמשים, וכמאמר 'יתוש קדמך', פירוש דאף יתוש שמכניס ואינו מוציא שהיא קליפה היותר תחתונה ורחוקה מבחינת הקדושה המשפעת בתכלית הריחוק, קודמת לאיש החוטא בהשתלשלות וירידת החיות מרצון העליון ב"ה'.

'יתוש' - בריה קלה ושפלה ש'מכניס ואינו מוציא'

וביאור הדברים הוא, כי הנה אמרו חז"ל (סנהדרין לה:). תנו רבנן אדם נברא בערב שבת, שאם תזוח דעתו עליו אומר לו יתוש קדמך במעשה בראשית. ומבאר התניא שחז"ל נקטו הדוגמא של יתוש דוקא, כי הוא בעל חי ש'מכניס ואינו מוציא', וכדאיתא בחז"ל (גיטין נו:). לגבי טיטוס הרשע, שיצתה בת קול ואמרה לו, רשע בן רשע בן בנו של עשו הרשע, בריה קלה יש לי בעולמי ויתוש שמה, אמאי קרי לה בריה קלה, דמעלנא אית לה ומפקנא לית לה, [וכ"ה בבמ"ד יח כב: בריה פחותה קלה שבכירייתי אני משליח בכ לבערך מן העולם, נכנס יתוש בחוטמו ומת במיתה משונה, ולמה נקרא בריה שפלה, על שמכניס ואינו מוציא].

מהות הקדושה היא להיות משפיע לאחרים

ומבאר התניא שתכונה זו של 'מכניס ואינו מוציא', היא 'קליפה היותר תחתונה ורחוקה מבחינת הקדושה המשפעת בתכלית הריחוק, וביאור הענין הוא, כי מהות כח הקדושה היא להשפיע לאחרים, כי מהות

בעולם, והטעם שהקב"ה נותן חיות לאדם גם לדבר עבירה שהוא נגד הרצון העליון הוא, כי יש לאדם כח לשוב אל ה' ולעשות תשובה על חטאיו, והיינו כי בסופו של דבר יתגלה אלוקותו ית"ש בכל העולמות, כמאמר הכתוב (במדבר יד, כא) 'חי אני וימלא כבוד ה' את כל הארץ', ואין מציאות שחכ הרע ינצח, אלא שדרך זו היא לפעמים קשה ומייגעת, ולפעמים הקב"ה צריך להביא על האדם יסורים ועונשים עד אשר יכנע לבכו וישוב אל ה' ויוכל להמשיך שוב את החיות האלוקית עליו, וכמאמר הכתוב (ויקרא כו, מא) 'אף אני אלך עמם בקרי והבאתי אתם בארץ איביהם או אז יכנע לבכם הערל ואז ירצו את עונם'.

העליון ב"ה, כי האדם העובר על רצון השי"ת הוא רחוק יותר אף מקליפת היתוש, כי בשעה שהאדם עושה את רצון השי"ת הוא גורם השפעה טובה בכל העולמות, ומאידך בשעה שחוטא ח"ו הרי מונע את השפע.

גם ברוחניות השאיפה להיות יותר מאחרים מקורה נובע מהסטרא אחרא

והדברים אמורים גם לגבי שאיפות רוחניות, כי כאשר יש לאדם תשוקה ורצון שהוא יהיה התלמיד חכם הכי גדול או הצדיק הכי גדול, הנה אין תשוקה זו נובעת מצד הקדושה אלא מצד הסטרא אחרא, כי מצד הקדושה האדם צריך לשאוף שכל ישראל יהיו יראי ה' תלמידי חכמים וצדיקים באופן הכי נעלה שניתן להשיג, אבל הרצון להיות יותר מאחרים הוא מצד הסטרא אחרא. אמנם ח"ו שמחמת זה ימנע האדם את עצמו מלהתעלות בעסק התוה"ק ובעבודת השי"ת, כי כבר אמרו חז"ל (פסחים ג:). לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אף על פי שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה. והיינו שגם כאשר האדם מרגיש שהרצון שלו לעסוק בתוה"ק הוא מצד שיש לו תשוקה להיות התלמיד חכם והלמדן הכי גדול, מכל מקום אינו צריך בגלל זאת למנוע את עצמו מלימוד התוה"ק, אלא אדרבה ישתמש ברצונו זה להתעוררות ללימוד התוה"ק ביתר שאת וביתר עז, ויתן ליצר הרע מקום לטעות כאילו זאת היא כל כוונתו ורצונו.

על האדם להשתמש בתשוקות אלו להערים ולהטעות את היצה"ר

וזאת למודעי כי הנה נבקל ניתן לרמות את היצה"ר בזה, וכפי שכבר הרחבנו בשיעורים הקודמים שהיצה"ר פועל לפי כוחות טבעיים, וע"פ הכוחות הטבעיים יש לאדם רצון להיות יותר מאחרים,

וכמובן שכל ערום יעשה ברעת לבל ישקיע את עצמו ראשו ורובו במחשבה זו, וישתדל להמעיט ככל האפשר במחשבות אלו, אבל מכל מקום לא ימנע את עצמו בגלל זה מעבודת השי"ת ובפרט בראשית דרכי העבודה. אכן על האדם להיות זהיר טובא, שלא לשכוח את העיקר שהוא לימוד התורה לשם שמים, ויזכיר לעצמו שכל ההשתמשות בתשוקה זו להיות התלמיד חכם והצדיק הכי גדול, הוא רק כדי ליתן ליצה"ר מקום לטעות בו, לבל יפריע את

האדם מעבודת הקודש, אבל האמת היא שפנימיות הרצון של הנשמה הוא ללמוד תורה"ק ולעסוק במצוות לשם שמים, כדי לעשות נחת רוח לבורא יתברך שמו, וכאשר היצה"ר יבוא לקטר על האדם שכל תורתו ועבודתו אינה לשם שמים, אז יעיד עליו יודע תעלומות שבפנימיות נפשו כוונתו לשם שמים, ורק השתמש במחשבות של 'שלא לשמה' כדי להטעות את יצה"ר לבל יפריע לו בעבודת השי"ת.

ג.

תענוג הנשמה - ביטול גמור לאור אין סוף ב"ה

הנשמה שבאדם רצונה בטבעה ליפרד ולצאת מן הגוף ולידבק בשרשה ובמקורה בחיי החיים | הדרגה הכי גבוהה של חיי עוה"ב הוא מסירות נפש לשמו יתברך | על ידי קיום תורה ומצוות עושה האדם גמילת חסד עם השכינה | ע"י מעשה עבירה מעביר האדם החיות שניתן לו משמים להס"א | ע"י תשובה ומעשים טובים מקבל האדם חיות חדשה משמים

נשמת האדם חפצה וחשקה בטבעה ליפרד ולצאת מן הגוף ולידבק בשרשה ומקורה בחיי החיים ב"ה

וכאמור ההיפך הגמור מזה הוא דרכו של צד הקדושה, שכל מהותה הוא ביטול גמור לאין סוף ב"ה, והנה אמרו חז"ל (ברכות ז'): העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה ולא פריה ורביה ולא משא ומתן ולא קנאה ולא שנאה ולא תחרות, אלא צדיקים יושבין ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה. והנה כאשר הגוף הגשמי מנסה לצייר במחשבתו מה הוא עולם הבא, הרי הוא מעלה בדמיונו שהוא יושב בבית גדול וכל המלאכים והשרפים עומדים סביבו ואומרים לפניו קדוש קדוש, ואור יקר מן האור עליו ומשפיעים עליו השגות גבוהות ונעלות עד אין חקר, ואכן זהו הציור שהגוף יכול לצייר לעצמו, כי הגוף הגשמי אינו יכול להשיג השגה אחרת.

ובאמת לא ניתן לצייר איך נראה העולם הבא, כי 'עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה למחכה לו' (ישעיהו סד, ג), **אכן עד כמה שניתן לצייר את העולם הבא, הרי שהציור הנכון הוא התדבקות וביטול מוחלט לאור אין סוף ב"ה, וזה עצמו הוא העולם הבא, והוא התענוג הגדול שיש לנשמה, וכמ"ש התניא (פרק י"ט) וז"ל: נשמת האדם וכן בחינת רוח ונפש חפצה וחשקה בטבעה ליפרד ולצאת מן הגוף ולידבק בשרשה ומקורה בה' חיי החיים ב"ה, הגם שתהיה אין ואפס ותתבטל שם במציאות לגמרי ולא יאר ממנה מאומה ממהותה ועצמותה הראשון, אף על פי כן זה רצונה וחפצה בטבעה.**

הדרגה הכי גבוהה של חיי עוה"ב הוא מסירות נפש וביטול מוחלט לאור אין סוף ב"ה

'מתוך' שלא לשמה - הפנימיות של שלא לשמה הוא 'לשמה'

וזהו עומק כוונת דברי חז"ל ש'מתוך' שלא לשמה, דהיינו שה'תוך' והפנימיות של ה'שלא לשמה' הוא 'לשמה', וכאשר האדם מתרגל ונכנס לשערי העבודה, שוב אינו צריך להשתמש ברצונות ובתשוקות שאינם לשמה, כי מתגלה פנימיות הרצון שהוא לעשות נחת רוח לבורא יתברך שמו.

כאשר האדם עובר עבירה הוא מעביר את החיות שניתן לו משמים לס"א

אכן התניא כתב (בכ"ד) שלמרות 'החוטא ועובר רצונו יתברך אפילו בעבירה קלה בשעת מעשה הוא בתכלית הריחוק מקדושה העליונה שהיא יחוד ואחדותו יתברך יותר מכל בעלי חיים הטמאים ושקצים ורמשים המושפעים מסטרא אחרא וקליפת עבודה זרה', עם זאת 'גם בשעת החטא היתה באמנה נפש יתברך, רק שהיתה בבחינת גלות ממש תוך אנוש הבהמית מסטרא אחרא המחטיאה את הגוף ומורידתו עמה בעמקי שאול למטה מטה תחת טומאת הסטרא אחרא וקליפת עבודה זרה ה' ישמרנו' וכו'.

ע"י מעשה עבירה נחסר חלק מהקומה שלימה של האדם

והיינו כי הקב"ה קצב לאדם שנות חיים ונותן בו חיות לשנים אלו, ושנות חיי האדם נקצבו לפי האיכות והכמות של חלקי נפשו וכפי שורש ודרגת נשמתו, וכאשר האדם עובר עבירה הרי נמצאים בתוכו גם חלקי נשמתו, ואותם חלקים נמסרים לסטרא אחרא על ידי מעשה העבירה, ונחסר חלק מהקומה השלימה של האדם, כי יש אבר אחד מאבריו שאינה מקבלת חיות, וזאת כתוצאה ממעשה העבירה, אלא שכוין שהוא איבר שאין הנשמה תלויה בו, נשאר לאדם יניקה וחיות מצד שאר אבריו, שאם היא מעבירות שאין בהן כרת ומיתה בידי שמים שאין נפשו האלקית מותה לגמרי ונכרתת משרשה באלקים חיים, רק שנפגם קצת דביקותה ואחיותה בשרשה בחטא זה, ואם האדם עובר עבירה כזאת שעל ידה נפסק החיות מאבר שהנשמה תלויה בו, הרי הוא מת, וזהו עבירה שיש עליה כרת, שהאדם נכרת מהעולם, וכל מה שהוא חי אינו מצד הקדושה, אלא הוא שואב חיות מהסטרא אחרא רח"ל, והרי הוא חי כמו גוי ובהמה, שאין לו שום חיות דקדושה.

ע"י תשובה ניתן להמשיך חיות חדשה לאדם
וכל זאת כל זמן שהאדם לא שב בתשובה, אכן כאשר האדם שב לאלוקיו הרי הוא ממשיך על ידי התשובה חיות מחודשת לאבריו אלו, והרי הוא מחדש רוח חיים בקרבו ביתר שאת וביתר עז.

עונשין, והעולה מדבריו שם שכמה שהצדיק מעלה מ"ן [מין נוקבין] ביותר, כך הוא במדרגה גבוהה יותר בעולם הבא, ויש מי שיש לו רק 'חלק' לעולם הבא, דהיינו שצדיק זה אינו יכול בעצמו לגרום היווג והיחוד העליון, וזקוק להצטרף ולהתחבר עם נשמת צדיק אחר שהוא עליון ממנו, ויש מי שהוא בגדר 'בן' עולם הבא, שהוא עצמו גורם היווג העליון, ומי שמוכן למסור את נפשו וליהרג למען קדושת שמו יתברך, הוא בדרגה הגבוהה יותר ועליו אומרים שמוזמן לחיי העולם הבא.

ורואים מדברי האר"י הקדוש שמפרש מהות חיי העולם הבא, שהם מסירות נפש וביטול גמור לאור אין סוף ב"ה, וזאת כי כל עוד הנשמה נמצאת בגוף הגשמי, צריך עבודה מיוחדת להלחם עמה ולהתנתק מהעולם הזה, כי הגוף נמשך אחר חיי העולם הזה, וההתנתקות מהעולם הזה הוא צער גדול לגוף, ולזאת היא עבודה מיוחדת של מסירות נפש, אכן כאשר הנשמה אינה כבולה בגוף, אזי השלימות והתענוג הכי גדול של הנשמה הוא להיות בטל בתכלית הביטול לאור אין סוף ב"ה.

על ידי קיום המצוות האדם גומל חסד עם השכינה

וכאמור מתכונת הביטול הוא להיות משפיע לאחרים, כי כאשר האדם אין צריך לעצמו כלום, יש לו תענוג מכך שמשפיע לאחרים, ובכלל זה להיות חסיד המתחסד עם קונו, שעל ידי קיום המצוות האדם גומל חסד עם השכינה, כדאייתא בזוה"ק (ח"ב קיד): בגין דאת הוית גומל חסד עם שכינתא, דכל פקודין דילך לקיימא איזהו חסיד המתחסד עם קונו וכו'.

פרק כ"ד

אַלָּא שְׁלֵאֲחַר מַעֲשֵׂה הַחַטָּא, אִם הִיא מַעֲבֹרֹת שְׂאִין בְּהֵן כְּרַת וּמִיתָה בְּיַד שָׁמַיִם, שְׂאִין נַפְשׁוֹ הָאֱלֹקִית מִתָּה לְנַמְרִי וְנִכְרַתָּת מִשְׂרָשָׁה בְּאֱלֹקִים חַיִּים, רַק שְׁנַפְגָּם קִצַּת דְּבִקּוּתָהּ וְאִחִיוּתָהּ בְּשִׂרְשָׁה בְּחַטָּא זֶה. הָרִי גַם נַפְשׁוֹ הַחַיִּינִית הַפְּתֻמָּת הַמְּלַבֶּשֶׁת בְּגוּפוֹ, וְכֵן גּוּפוֹ, חוּזְרִים וְעוֹלָיִם מִסְטָרָא אַחְרָא לְקַדְשֵׁת נַפְשׁ הָאֱלֹקִית הַמְּלַבֶּשֶׁת בְּהֵם, הַמְּאִמְיֵנָה בְּחָ אֶחָד. וְגַם בְּשַׁעַת הַחַטָּא הִיתָה פְּאֻמְנָה אִתּוֹ וְיִתְבַרַךְ, רַק שְׁהִיתָה בְּבַחֲנִית גְּלוּת מִמֶּשׁ תוֹךְ נַפְשׁ הַפְּתֻמָּת מִסְטָרָא אַחְרָא

וכן מצינו בכתבי האריז"ל (שערי אמרי רז"ל) שמבאר מה שמצינו בדברי רז"ל מאמרים שונים בדבריהם, כי פעמים נזכרו פלוני יש לו 'חלק' לעולם הבא, או 'בן' העולם הבא, או הרי הוא 'מוזמן' לעולם הבא, ומבאר שיש ג' מדרגות של עולם הבא שזוהים להם הצדיקים לאחר פטירתם מן העולם אם הם אינם ברי

ובאמת לא ניתן לצייר איך נראה העולם הבא, כי 'עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה למחכה לו' (ישעיהו סד, ג), **אכן עד כמה שניתן לצייר את העולם הבא, הרי שהציור הנכון הוא התדבקות וביטול מוחלט לאור אין סוף ב"ה, וזה עצמו הוא העולם הבא, והוא התענוג הגדול שיש לנשמה**

וכאמור מתכונת הביטול הוא להיות משפיע לאחרים, כי כאשר האדם אין צריך לעצמו כלום, יש לו תענוג מכך שמשפיע לאחרים, ובכלל זה להיות חסיד המתחסד עם קונו, שעל ידי קיום המצוות האדם גומל חסד עם השכינה, כדאייתא בזוה"ק (ח"ב קיד): בגין דאת הוית גומל חסד עם שכינתא, דכל פקודין דילך לקיימא איזהו חסיד המתחסד עם קונו

א.

כוונת שילוח המרגלים - לקדש את אר"י בכניסתם

שלה לך אנשים ויתורו את ארץ כנען אשר אני נותן לבני ישראל, איש אחד איש אחד למטה אבותיו תשלחו כל נשיא בהם (יג, ב).

יש לבאר מה היה ענין שילוח המרגלים, שנשלחו ע"י מרע"ה בשם כל ישראל לבא לאר"י ולראותה קודם כניסתם לשם.

הנה ארץ ישראל היא בח'י המדה השביעית מדת המלכות שנקראת ארץ, והיא מכוונת אל היום השביעי שבת המלכה (שבת קט). והנה לגבי יום השבת דרשו חז"ל (פסחים קז) כי מצוה לקדשו בכניסתו, ונמצאו למדים כי יש מצוה לקדש את מדת המלכות בכניסתה. והוא ענין מצות קידושין, שצריכים לקדש את האשה הרומזת על מדת המלכות לפני כניסתה לבית בעלה. ובה יש לבאר את טעם שילוח המרגלים לאר"י לפני הגעת כלל"י לשם, שהיה זה בכדי שיקדשו בכניסתם בשם כל ישראל, והיה בזה בח'י של קידוש מדת המלכות בכניסתה.

ויש להוסיף בזה, כי הנה אמרו חז"ל (שבת קטז) על האומר ויכולו בליל שב"ק שהוא נעשה כביכול שותף להקב"ה במעשי בראשית, ורמז יש בדבר כי שותף הוא בני' זכור ושומר עה"כ, שהרי מצות קידוש היא מן הפסוק זכור את יום השבת לקדשו, ואמרו חז"ל כי זכור ושומר בדיבור אחד נאמרו. והנה עוד אמרו חז"ל (מוכא ברש"י בראשית א, א) כי מה שנזכרו מעשי בראשית בתורה הוא משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים (תהלים קיא, ו). ונמצא כי כל ענין זכירת מעשי המרגלים בתורה היא בכדי להביא לכך שכלל"י יתלו את אר"י, וא"כ ודאי גם כאשר עוסקים בקידוש יום השבת שבו נהיים שותפים במעשי בראשית, עוסקים ג"כ בענין ירושת אר"י שהיא השלמת כוונת מעשי בראשית. ומפני כן, היו צריכים לעסוק לפני הכניסה לאר"י, בעבודת קידוש אר"י בדוגמת קידוש יום השבת.

ואת קידוש יום השבת אומרים דוקא על ה"ן (פסחים קז), ולכן לקחו גם המרגלים אשכול ענבים איתם בכל דרכם לארצה ולרחבה של אר"י, כי רצו לקדשה על ה"ן, וכבר רמזנו בענין זה, כי את הקידוש אומרים על כוס יין אשר מחזיקים אותה על ה"ד, והנה תיבת נוס יין במילואם (כ"ף ו"ו ספ"ד - רל"ב, ו"ד י"ד י"ו - קמ"ו, י"ח כולם שניה) עם תיבת י"ד במילואו (ו"ד דל"ת - תי"ד) הם בני' ארץ ישראל. וענין זה נרמז בפסוקים (תהלים קה, ד) - דרשו ה' ועזבו בקשו פניו תמיד, זכרו נפלאותיו אשר עשה' וגו'. כי תיבת זכור' הוא בני' יוס' במילואו עה"כ, לפניו הוא בני' יין במילואו, ואילו תמיד' הוא בני' י"ד במילואו, וזה גם נרמז בתיבה עצמה אשר היא נוס' תם י"ד היינו שילומת של י"ד שהוא במילואו.

והנה בשעת הקידוש צריכים להסתכל ולהביט בכוס (וי"א א"ח רע"א, י) ע"ד הפסוק יתן בכוס עינו (משלי כג, לא), כי מצות קידוש מסוגלת להחזיר את מאור עינו של אדם (בכית מג), הרי לנו כי קידוש היום בא יחד עם הבטה והסתכלות ועסק עם העינים. וגם בקידושי אשה, שהיא כענין קידוש השבת כנ"ל, אמרו חז"ל אסור לאדם שיקדש את האשה עד שיראנה (קידושין מג, ב) ולכן הזהיר משה רבינו את המרגלים הרבה על הראיה, ואמר וראיתם את הארץ מה היא (במדבר יג, ח).

אבל לא זכינו, והמרגלים פגמו בכל ענין זה, ולא קידשו את אר"י כנכון. ולפי זה יש לומר, כי לכן אמר הקב"ה למרע"ה לפני פטירתו וראה את הארץ אשר נתתי לבני ישראל, וראיתה אותה (במדבר כג, יב-יג), והוא שלל קידוש המרגלים את אר"י בראייתם, ונמצא כי עדיין לא נתקדשה הארץ ע"י הראיה, ולכן היה צריך מרע"ה לחזור ולקדשה לפני כניסת כלל"י אליה.

ב.

המרגלים נשלחו לעורר את קדושת בית המקדש

עלו זה בנגב (יג, ז).

יש לרמז בציפוי זה שאמר משה רבינו לעלות בנגב, שרצה בזה לעורר את מה שחלק אברהם אבינו ע"ה בבואו לראשונה לאר"י 'הלך ונסוע הנגבה' (בראשית יב, ט). והנה נסיעתו של אאע"ה היתה לצד ירושלים, ואת זכות זו רצה משה רבינו לעורר גם

בעת הזאת, וכמו שיתבאר בע"ה.

הנה א"י באר"י"ק (שער מאמרי רשב"י קדושים) כי חוץ לארץ היא בח'י עולם העשיה, ואר"י היא בח'י עולם היצירה, ואילו ירושלים וביהמ"ק הם בבחי' עולם הבריאה, ובית קדשי הקדשים הוא בח'י עולם האצילות. והנה עולם העשיה הוא המקום של עה"ז, ועולם היצירה הוא מקום המלאכים (ע"ה שב"ט פ"ג), ואילו עולם הבריאה הוא שורש נשמות ישראל (שם) המושרש למעלה משרוש המלאכים.

והנה המלאכים הם ראשי המקטרגים על האדם, וטוענים ואומרים (תהלים ה, ה) מה אנוש כי תזכרנו, כנגד יצירת האדם וכנגד מתן תורה לעם ישראל. וכמו כן כל הקטרוגים מושרשים בקטרוגיהם של המלאכים, וזהו גם שורש הקטרוג הגדול שטוענים אומות העולם על כלל ישראל ואומרים לסטים אתם שכבשתם ארצות שבעה גוים (רש"י בראשית א, א). והעצה כנגד כל אלו הקטרוגים הוא להתרומם למעלה מן המלאכים, אל מקום שורש נשמות ישראל הנעלה מהם, ובה להתגבר על כל קטרוגיהם.

וכאשר בא אברהם אבינו לארץ ישראל, ומיד ראה כי הקטרוגים מתגברים והולכים עליו, שכן הרעב היה בארץ תיכף כאשר בא אברהם לשם (בראשית יב, י), ולכן הלך מיד הלך ונסוע הנגבה לבא למקום המקדש. כי אר"י היא בח'י עולם היצירה שהוא מדרגת המלאכים, ולכן הם יכולים עדיין לעורר קטרוגים, וצריכים להגיע לירושלים ומקום המקדש שהוא עולם הבריאה, ובה להתגבר על כל הקטרוגים. ולכן אמר משה רבינו גם למרגלים שילכו בנגב, והיינו לבא לירושלים ומקום המקדש ולהתעלות לעולם הבריאה כנ"ל, וזה גם נרמז בפסוק (יג, ז) כולם אנשים ראשי בני ישראל ה'מה ראשי תיבות בריאה', לפי שנשלחו לעורר בח'י זו.

ג.

ירשת ארץ ישראל היא רק ע"י הכנעה וביטול גמור

וילכו ויבאו אל משה ואל אהרן ואל כל עדת בני ישראל וגו' (יג, כו).

פי' רש"י: "מהו וילכו, להקיש הליכתו לביאתו, מה ביאתו בעצה רעה אף הליכתו בעצה רעה". והקושיא ידועה, שהרי בשעת הליכתו אומר הכתוב עליהם (יג, ז) 'כולם אנשים ראשי בני ישראל המה', וכמו שפירש שם רש"י 'באותה שעה כשרים היו', ואך אמרו כי כבר בהליכתו היו בעצה רעה.

אכן א"י בהרבה ספ"ה"ק כי הדרך לבא לקדושת אר"י היא רק ע"י תכלית הביטול והשפלות, וכמו שנרמז בשם 'ארץ כנען' שהוא מלשון הכנעה וענוה. ולכן מציינו בכמה צדיקים שעברו מצב של קטנות המוחין נורא מאד בהיותם בדרך לאר"י, כאשר ידוע על הבעש"ט הק' ז"ע ששכח את כל התורה כולה ואפי' את האותיות כידוע, והיינו כי היה צריך לעבור בח'י שפלות גדולה כדי שיוכל להיכנס לאר"י, בתכלית הביטול [אלא שמן השמים לא הניחוהו להגיע לאר"י], וכן ידוע על הרבה צדיקים. ובה מובן מה שאמרו חז"ל (דברים רבה ד, א) כי משה רבינו ביקש מאת השי"ת להיכנס לאר"י ואפי' אם יצטרך להיות בה אך ורק עוף הפרור, והיינו שהיה מוכן לאבד כל מעלה וביחינה נעלית שהיה לו, ועי"ז להיכנס לאר"י בתכלית הביטול.

וענין זה אינו רק לאפוקי ממדת הגאווה המוגנה, אשר פשוט וברור כי אי אפשר לרשת את אר"י אלא במדת ענוה, וכמו שכתוב (תהלים לו, א) וענוים יירשו ארץ וגו'. אבל הכוונה בזה היינו גם למי שיש בו מעלות ומדות טובות עד מאד, בכל זאת אי אפשר לרשת עמהם את אר"י, כי צריכים בשביל ירושתה להגיע לשפלות מוחלטת. ועל כך באה אריכות מיוחדת בפסוקים (דברים ט, ה) להוכיח כי לא צדקתך גיבית לבבך אתה בא לרשת את ארצם' וגו', וכן אמר הכתוב (תהלים מד, ד) 'כי לא בהרבה יירשו ארץ וזרועם לא הושיעה' לפי כי ימינך וזרועך ואור פניך כי רציתם, וביאור הכתוב היינו גם ובעיקר על בה החרב והזרוע ברחויות, דהיינו כח הצדקת והמעשים הטובים, אשר לא נכחם ובוכחם באים לרשת את אר"י, אלא רק באור פניך כי רציתם. כי קדושת אר"י היא קדושה עליונה שזוכים לה אך ורק במתנת חנם מאת ה' ולא בכוחות עצמיים, ולכן ביקש משה

רבינו להיכנס לאר"י במתנת חנם (רש"י דברים ג, כג). וזהו ענין הכתוב (ישעיהו ס, כא) 'עמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ', כי בבחי' זו שוים כל ישראל להחשב צדיקים הורשים את אר"י, כי כולם זוכים אליה במתנת חנם.

וזהו ענין טעות המרגלים, ומה שגרם להם להוציא את דבת הארץ רעה. כי הנה הם טענו שיש קליפות גדולות באר"י, ואמרו 'אפס כי עז העם' (יג, כח) ואף הזכירו את קל' עמלק היושב באר"י (שם, כט) עד שאמרו כי חזק הוא ממנו (שם, לא) כלפי מעלה ח"ו. דהיינו שטענו שיש קל' גדולות מאד באר"י, עד אשר אי אפשר כלל בכח אנושי להכניעם. וטעו בדבריהם אלו, כי אכן כאשר האדם בא בכוחותיו העצמיים ובוזיותו הגדולים כמה שרק יהיו, אינו יכול להכניע קל' גדולות ועצמות אלו. אבל אם באים לאר"י בביטול המוחלט, ובהרבה כי הקב"ה נותן את הארץ במתנת חנם ממש, הרי הוא יכול להכניע את כל הקל' ברגע אחד, ואין להתיירא כלל מכל הקל'. ולטעמו זו באו תיכף מתחלת שליחותם, כאשר הלכו בבחי' 'כולם אנשים ראשי בני ישראל המה' ולא הלכו בהכנעה וביטול, וזו עצמה היתה ה'עצה רעה' אשר עמה חזרו ואמרו דברים רעים על אר"י. כי כלל הדברים הוא, אשר לקדושת אר"י זוכים אך ורק ע"י הכנעה גמורה, שאו מקבלים אותה במתנת חנם מאת ה'.

ד.

המרגלים טעו באורות של ארץ ישראל

לא נזכר לעלות אל העם כי חזק הוא ממנו (יג, א).

פי' רש"י "כביכול כלפי מעלה אמרו", ובגמ' (סוטה לה) מפורש יותר, שאמרו "אפילו בעה"ב אינו יכול להוציא כליו משם".

יש לומר בזה בדרך צחות, כי הנה בפרשת דברים (דברים א, כב) נאמר על חטא המרגלים "תקרבון אלי כולכם" ומפרש רש"י שבאו בערבוביא. ופירשו צדיקים על כך, שהמרגלים שהיו בעצם אנשים חשובים השינו באר"י אורות גדולים, אלא שלא היו להם כלים טובים לקבל את האורות באופן נכון וקיבלו אותם בערבוביא, וזוהו באו לטעויותיהם החמורות.

ובכן יש לפרש גם בדבריהם שאמרו כביכול 'אפי' בעל הבית אינו יכול להוציא כליו משם', שהיה זה מפני שבאו לידי ערבוביא. כי הנה אמרו חז"ל (בכית כא) כי פירות אר"י נאמרו בפסוק בכדי להורות שיעורי תורה, וזכרה התאנה להורות שיעור הוצאת שבת שהיא בכגורגרת, וזכר הרמון לענין טומאת כלי בעלי בתים שניקבו ששעורם כרימונים, עיי"ש. והיות שלקחו המרגלים תאנה ורמון (יג, כג) נתערבבו להם האורות של שניהם, וצירפו את ענין כלי בעלי בתים עם איסור הוצאה, עד שיצא להם לומר 'בעל הבית אינו יכול להוציא כליו'.

ה.

בדברי המרגלים היתה הכפירה נסתר

ועוד י"ל בדברי חז"ל הנ"ל, שאמרו "אפילו בעה"ב אינו יכול להוציא כליו משם". כי הנה בדבריהם לא אמרו בפירוש את דברי האפיקורוס האלו, אלא פשטות מונתת היתה על עצמם וכאומרים 'חזק הוא מאיתנו', אלא לפי שבעומק כוונתם היה דבר כפירה זה, פירשו זאת חז"ל בכדי להסביר את גודל טעותם.

ולכן כאשר בא משה רבינו להמתיק את הדיון מעליהם, עמד וטען כלפי שמיא (יד, יט-יז) "ואמרו הגוים אשר שמעו את שמעך לאמר, מבלתי יכולת ה' להביא את העם הזה אל הארץ אשר נשבע להם וישחטם במדבר". והתכווין בזה לומר, כי אם כלל ישראל נתפסו בכוונה רעה שהיתה גויה בתוך דבריהם, אשר בה היתה מחשבה גרועה של כפירה ואפיקורסות. הנה אומות העולם הרשיעם אי יסתפקו במחשבה בלבד, אלא יענו ויאמרו כפה מלא ח"ו "מבלתי יכולת", ואם כן גירם ח"ו חילול ה' גרוע הרבה יותר. ועוד שהרי אומות העולם גרויע בהרבה ואין בהם אמונה כולל עד שיכולים לומר דברי כפירה בפה מלא, ואילו כלל ישראל הם מאמינים בני מאמינים ולעולם לא יאמרו דברים האלו. ובעומק יותר י"ל שמשוה רבינו רצה לומר שמה שהיה משמעות שכוונת ח"ו לומר ש'בעה"ב אינו יכול להוציא כליו משם' בא מאומות העולם שהם אומרים מוכנים תמיד לומר 'מבלתי יכולת ה'', וזה אינו בכלל מתייחס לבני ישראל.

עבדו את ה' בשמחה:

אידישקייט איז
נישט געבויעט
אויף נערווען און
חומרות יתירות

א. לא אירע רע: נישט ציטערן און חושש זיין קיין איבריגע חששות

אויף א 'מילתא דלא שכיחא' דארף מען נישט מחמיר זיין אפילו ביי תורה און מצוות | חסידות מיינט 'לפנים משורת הדין' - נישט נערווען אז אפשר בין איך נישט יוצא מן הדין | צדיקים האבן געקענט אמאל מחמיר זיין אויף א געוויסן פרט - אבער נישט אלע און נישט אויף אלעס | דער וואס איז מחמיר אויף אלע חומרות ליידיט פון אנגעצויגנקייט | דאס ברענגט מרה שחורה | ביי חסידים האט מען דאס נישט געגליכן | דוגמאות פון חששות אין תפילין, תפלה און פסח | ער האלט אז ער איז נישט יוצא קיינמאל | דער דעת תורה אין די אלע זאכן: די תורה איז נישט אזוי קאמפליצירט

ב. שִׁמְחָה בחלקו: צופרידנקייט מיט דאס וואס מען טוט אין עבודת ה'

טאנצן כסדר פון איין דרך צום אנדערן דרך - איז נישט קיין טובה אין עבודת ה' | טראכטן א גאנצן צייט אז מען דארף טון אנדערש אין עבודת ה' - איז נישט קיין טובה אין עבודת ה' | עס איז פון די תחבולות היצר | דורכדעם פארלירט מען דעם גאנצן חשק און כח אין עבודת ה' | קיינער איז נישט קיין שלם אין יעדן ענין | מען דארף נאר זוכן צו טון רצון ה' און זיך לאזן פירן פון אויבן | זיך נישט חושד זיין אז מען מיינט עס נישט אמת'דיג | דוגמאות פון דרכי הלימוד | ער וויל באקומען א צעטל פון הימל | פון הימל וויל מען באקומען א צעטל פון דיר... | דער רבוש"ע וויל פון דיר בטחון און שמחה

ג. כי טוב ה': דער אויבערשטער איז גוט

לויט וואספארא בליק מען האט אויפן רבוש"ע - אזא בליק האט מען אויף תורה און עבודת ה' | טאמער מען קוקט אן דעם רבוש"ע אלס א גוטער וואס זוכט נישט אונזערע שוואכקייטן - קוקט מען אן די תורה אלס זיסע און געשמאקע זאך | איבעית אימא קרא: פילע פסוקים איבער דעם טוב ה' | איבעית אימא סברא: א מענטש איז ארומגענומען מיט אזויפיל טובות | מען דארף זיך מתבונן זיין און מאכן מאה ברכות | דאנקען מיינט אז מען איז מודה אויפן טעות וואס מען האט נישט געוואוסט אז דער רבוש"ע איז אזא גוטער | נישט בלויז דער תכלית איז טוב - נאר אויך דער וועג אהין איז גוט | דאס ליכטיג לעבן ווען מען איז שטארק פארזיכערט אויפן טוב ה' | מען האט א צופרידנקייט אין עבודת ה'

א.

לא אירע רע: נישט ציטערן און חושש זיין קיין איבריגע חששות

ווייטע חששות אין עבודת ה' - א בחינה פון 'יראה רעה'

דער מסילת ישראל זאגט דא אין פרק ט' אז אויף א 'מילתא דלא שכיחא' דארף מען נישט זיין פארזיכטיג און מען דארף נישט מורא האבן פון אזעלכע זאכן. פונקט ווי בגשמיות איז פארהאן א מושג פון 'יראות רעות' - אז א מענטש ציטערט פון איבריגע און ווייטע פחדים, וואס מען דארף נישט חושש זיין דערצו - אזוי איז אויך פארהאן דער מושג 'יראות רעות' אויך אויף א רוחניות'דיגער פארנעם - אז דער מענטש ציטערט און איז חושש אין עבודת ה' מיט איבערגעטריבענע חומרות און חששות; ווי מען זעט אז עס זענען פארהאן מענטשן וועלכע שפירן שטענדיג אז זיי האבן נישט יוצא געווען די מצוה וואס זיי האבן געטון. און דערפאר ווערט יעדע מצוה באגלייט פון פאראויס מיט א מורא'דיגן זארג און אנגעצויגנקייט צי ער וועט קענען יוצא זיין די מצוה.

נערווען האט נישט קיין שיעור...

מען וועט געבן עטליכע דוגמאות דערויף: עס קומט אינדערפרי בעפארן דאווענען, דרייט ער זיך ארום זייער נערוועז: "איך האב יא א גוף נקי", צי איך האב נישט קיין 'גוף נקי?!". שוין, ענדליך טוט ער אן די תפילין מיט א שווער הארץ, איז ער שוין ווייטער פארנומען א גאנצן דאווענען: "ליגט טאקע דער של יד' אויפן ריכטיגן פלאץ, צי

טאש, אבער ער איז כמעט זיכער אז עס איז דארטן געבליבן עפעס חמץ, און דאס איז אים מבבלב דעם גאנצן פסח. וכדומה אזעלכע חששות איז דא לרוב.

דער חילוק צווישן 'לפנים משורת הדין' ביז 'משוגעת'

פאר אלע סארטן חששות במילי דשמיא מוז מען אויך נוצן דעם כלל וואס דער מסילת ישראל האט דא אוועקגעשטעלט: "מילתא דלא שכיחא לא חיישין". עס איז פארהאן א גדר וויפיל א מענטש איז מחויב מחמיר צו זיין מן הדין. דערנאך איז פארהאן א גדר - וואס א מענטש מעג אביסל מרבה זיין מיט הידורים און דקדוקים - וועלכע רופן זיך 'הידור מצוה', 'חיבוב מצוה' און 'דקדוק במצוה', וואס דאס איז אלעס בגדר 'חסידות' וואס א מענטש - צוליב זיין אהבה צו דער מצוה - לייגט ער צו 'לפנים משורת הדין'. אבער איינמאל עס גייט דורך דעם גדר, און עס גרעניצט זיך שוין מיט 'מילתא דלא שכיחא' - איז

עס נישט מער ווי א 'משוגעת'! עס איז אנגעצויגענע נערווען! ביי חסידים האט מען נישט געגליכן קיין נערווען אין עבודת ה', מען האט גערודפ'ט אזעלכע מענטשן! ווייל מען האט געהאלטן אז דאס איז 'יראות רעות' וועלכע שאדט פאר דער גאנצער עבודת ה'.

'הנחת תפילין' איז נישט אזא בער

מען דארף זאגן פאר א בחור וועלכע ליידיט אויף די סארט 'יראות

ליגט עס נישט אויפן ריכטיגן פלאץ?!". שוין, ענדליך שטעלט ער זיך שוין דאווענען שמונה עשרה, איז ער נערוועז: "האב איך אינזין געהאט די ערשטע ברכה, אדער נישט אינזין געהאט - וואס דאס מיינט אז איך האב נישט יוצא געווען שמונה עשרה". ווען אזא בחור גייט עסן פרישטאג נאכן דאווענען איז ער אינגאנצן צובראכן, ווייל ער שפירט אז ער האט נישט יוצא געווען היינט קיין קריאת שמע, קיין תפילין און קיין תפלה.

צוגעלייגטע חומרות פון פסח

א צווייטע דוגמא: עס קומט פסח, און אים דוכט זיך אז אונטער די ציין האט ער דארטן ממש א כזית חמץ... און גאנץ ערב פסח איז ער נאר פארנומען זיך צו פוצן די ציין... און ערשט איז ער נישט רואיג צי עס איז טאקע געווארן אינגאנצן ריין, גאנץ פסח האט ער חששות דערוועגן. דערנאך דוכט זיך אים אויך אז ער האט אמאל אריינגעלייגט חמץ אין זיין רעקל טאש, און ער פרובירט אויסצורייניגן דעם

פרק ט'

הַפֶּלֶל לְהַבְחִין בֵּין שְׁמֵי תִּירָאוֹת הוּא מִה שֶׁחֶלְקוֹ חֻכָּמִים זָכְרוּנָם לְבִרְכָה בְּאֶמְרָם (פסחים ח), 'הִיכָא דְשִׁכִּית הִנָּהוּ שְׁאֵנִי', בִּי מְקוֹם שֶׁהִתְקַּו מְצוּי וְנִדְעֵ, יֵשׁ לְשִׁמְר, אִךְ מְקוֹם שֶׁאִין הִתְקַּו נִדְעֵ, אִין לִירָא. וְעַל פִּיזָא בְּזֶה נֶאֱמַר, 'רַעֲיָתָא דְלָא חֲזִינָן לָא מְחֻזְקִין', וְאִין לֹא לְחֻכָּם אֶלָּא מִה שֶׁעִינֵינוּ רֹאוֹת, הוּא עֲצָמוּ עֵינֵינוּ תְּפִסִּיק שֶׁהִבְאֵנוּ לְמַעֲלָה, 'עֲרוֹם רָאָה רָעָה וְנִסְתַּר', הָא אִינוּ מְדַבְּרִים אֶלָּא בְּנִסְתַּר מִן הַרְעָה אֲשֶׁר רֹאָה, לָא מִמַּה שֶׁיֻּכַּל לְהָיוֹת שִׁיבְחָה אֶפְשָׁרִי שֶׁיֻּבֹא

דער וואס האט געקענט די צדיקים פונדערנאנט, האט געוואוסט אז עס איז בכלל נישט געווען קיין נערווען, נאר זיי האבן געהאט געוויסע זאכן וואס זיי האבן געשפירט אז לויט זייער שורש הנפש דארפן זיי שטארק מהדר זיין דערין. און עס איז צוגעגאנגען מיטן פולסטן 'שוב הדעת', און עס איז געווען מיט אסאך שכל צו וויסן וואו איין און וואו אויס, ווען צו זיין שטרענג און ווען צו זיין לויז - אלעס לויט די גדרי התורה. אבער דאס וואס א בחור איז נערוועז אויף יעדע חומרא און חשש - איז אן אנדערע זאך, דאס איז נישט עבודת ה' - דאס איז א נערווען שפיל!

פריער: "איך וויל יעצט אינזין האבן וואס איך רעד!" און דערנאך הייב אן צו זאגן ווארט ביי ווארט מיט כונה, און דאס הייסט שוין אז דו האסט מכין געווען; ווייל די מצואות איז אז אין אזא פאל האט מען באמת אינזין וואס מען זאגט, נאר די אנגעצויגענע נערווען איז גורם אז עס זאל אויסזען כאילו מען האט נישט מכוון געווען. אבער מיטן זיך קוועטשן און ווארפן, וועסטו גארנישט בעסער מאכן! עס וועט דיר נאר ערגער מאכן!"

די חומרות פון צדיקים איז געווען אן נערווען
ריכטיג טאקע אז מען האט געזען ביי געוויסע צדיקים געוויסע זאכן אויף וואס זיי האבן גאר שטארק מקפיד געווען מיט אלע חומרות. אבער

ב.

שְׁמִיחַ בַּחֲלֻקוֹ: צופרידנקייט מיט דאס וואס מען טוט אין עבודת ה'

איז דער דרך החסידות דער ריכטיגער דרך און ער פארפאסט דא עפעס א וויכטיגער אמת! דער תירוץ איז: א מענטש קען נישט זיין שלימות'דיג אין אלעס! און פון הימל פארלאנגט מען נישט פון א מענטש צו זיין נערוועז און טראכטן אז אפשר איז דארט דער אמת און דארט דער אמת! ער האט געהאט דעם שולחן ערוך און דאס האט ער פרובירט אפצוהיטן מיט יעדן הידור און דקדוק! און מער פון דעם האט ער נישט געהאט קיין דאגות און בלבולים.

דער יצר הרע רעדט צו א מענטש צו האבן נערווען אין עבודת ה'

אין אנדערע ווערטער: דער אויבערשטער האט געגעבן פאר כלל ישראל א נארמאלע תורה, א תורת חיים' וועלכע איז געבויעט אויף נארמאלקייט - נישט אויף נערווען! עס איז געבויעט אויף פרובירן צו טון נארמאלע זאכן - נישט אויף 'ריבוי השתדלות' פארקערט, דער 'ריבוי השתדלות' אין עבודת ה' איז ממש 'עצת היצר'! עס איז גארנישט ווייניגער ווי אלע אנדערע יצר הרע'ס אויף דער וועלט! ווייל דער יצר הרע ווייסט אז טאמער דער מענטש וועט א גאנצן צייט זיין אנגעצויגן און באזארגט, וועט ער גאנץ שנעל פארלירן דעם חשק און טעם פון עבודת ה', און דאס קען שפעטער פירן אז ער זאל נאכלאזן די גאנצע זאך און ווערן א קאלטער איד.

זיין קלאר וויפיל דער רבוש'ע פארלאנגט פון אים

דער פסוק זאגט (משלי כד, ו): "בְּתַחֲבֻלוֹת תַּעֲשֶׂה לָךְ מִלְחָמָה", פונקט ווי דער יצר הרע קומט מיט א תחבולה פון 'ריבוי השתדלות' - דארף א מענטש קומען מיט א תחבולה פון 'ריבוי בהירות'. דאס הייסט, עס איז זייער וויכטיג אז א מענטש זאל זיין קלאר ביי זיך וויפיל ער איז 'מחויב' און וויפיל ער איז נישט 'מחויב', וויפיל פארלאנגט דער רבונו של עולם פון אים און וויפיל פארלאנגט נישט דער רבונו של עולם - נאר זיין איבערגעטריבענע געיעג נאך שלימות אין אלע הינזיכטן פארלאנגט עס פון אים.

א כלליות'דיגער חשבון הנפש איבער די נערוועזיקייט אין עבודת ה'

וויאזוי קען א מענטש - היינטיגע צייטן - וויסן וואס דער רבונו של עולם פארלאנגט פון אים?! עס איז זייער גרינג דאס צו וויסן! א מענטש זאל זיך מאכן א פשוט'ן חשבון: "איך לערן יעצט

לויפט נאך דעם 'ריבוי השתדלות' אין רוחניות.

ער ערווארט אן 'הורמנא' פון הימל

דער וואס ליידיט אויף דעם ענין פון 'ריבוי השתדלות' אין עבודת ה', וואלט זייער שטארק געוואלט אז מען זאל אים געבן א צעטל פון הימל: "לכבוד פלוני בן פלוני, דו זאלסט וויסן אז דו טוסט אלעס זייער גוט! דיין וועג אין לערנען איז מורא'דיג! דיין וועג אין דאווענען איז הונדערט פראצענט אויסגעהאלטן! און דו ביסט גארנאטירט אז דו וועסט באקומען אסאך שכר בעולם הבא!". און דערויף זאל שטיין אונטערגע'חתמ'עט דער גאנצער בית דין של מעלה. און ווילאנג דער בחור וועט נישט האבן אין דער האנט אזא סארט צעטל פון הימל, וועט ער נישט קענען שלאפן רואיג.

דער רבוש'ע וויל אז מען זאל אים געטרויען

דער רבונו של עולם וועט זיך אבער נישט צושטעלן צו זיין פארלאנג... אזא אונטערגעשריבענע גארנאטי וועט ער נישט באקומען נישט בהקיץ און נישט בחלום... ווייל פון הימל וויל מען דירעקט אז א מענטש זאל נישט זיין אזוי זיכער מיט זיך, ער זאל טאקע נישט וויסן צי זיין דרך איז אזוי גוט. און ער זאל מוזן אנקומען צו 'בטחון' אויפן רבונו של עולם! ער זאל מוזן נוצן די מדה פון 'השלך על ה' יבך' - זיך ארויפוארפן אויפן רבונו של עולם און זיך פארלאזן אז דער רבונו של עולם זעט זיין רצון און השתדלות וואס ער פרובירט און וויל טון רצון ה', און דער אויבערשטער וועט אים זיכער נישט פארלאזן!

כמעט קיינער קען נישט זיין א 'שלם' אין אלע הינזיכטן

טאמער מען וויל אנהייבן מיט די סארט ספיקות און אומצופרידנקייטן, קען מען נעמען אסאך גרויסע גדולים און זיי כביכול שטעלן אונטער פראגע צייכן, ווייל כמעט קיינער האט נישט קיין שלימות אין יעדן הינזיכט! עס איז גדול פון די ליטווישע קרייזן, אן אמת'ער גדול אין אלע הינזיכטן יענער גדול האט מורא'דיג מקפיד געווען אויף אלע חומרות און דקדוקים וואס איז נאר שייך, ער האט מקפיד געווען אויף יעדע חומרא קלה וואס מען קען נאר מחמיר זיין. שטעלט זיך די קשיא: אויב דער גדול האט אזוי מקפיד געווען אויף יעדן דקדוק קל, נו, פארוואס איז ער נישט געווען נערוועז אז אפשר

רעות! "אויב די תורה האט דיר געהייסן לייגן תפילין אויף א ספעציפישן פלאץ אויף דער האנט - קען נישט זיין אז דאס איז אזוי קאמפליצירט וואס מען קען עס כמעט נישט מקיים זיין! מען האט דיר בסך הכל געהייסן לייגן תפילין אויפן 'מקום הקיבורת' און פארטיג! עס איז נישטא וואס צו זיין נערוועז דא!".

וואס מיינט 'אינזין האבן די שמונה עשרה'

די זעלבע זאך מיט שמונה עשרה: "אינזין האבן מיינט נישט קוועטשן און ווארפן דעם קאפ אויף אלע זייטן! עס מיינט פשוט אינזין האבן די טייטש פון די ווערטער וואס מען זאגט ארויס! נעם א סידור און שטעל זיך אוועק דאווענען שמונה עשרה, טראכט פון

ווייניג 'בטחון ברוחניות' ברענגט 'יבוי השתדלות' אין עבודת ה'

עס איז פארהאן אן ענליכער פראבלעם אין עבודת ה', דאס איז דער ענין פון 'יבוי השתדלות'. ווייל פונקט ווי עס איז פארהאן א פראבלעם פון 'ריבוי השתדלות' אין גשמיות'דיגע זאכן, איז אויך פארהאן א פראבלעם פון 'ריבוי השתדלות' אין עבודת ה' - וועלכע קומט פון 'חוסר בטחון' אין רוחניות.

ער איז אן עובד ה' - אבער שטענדיג אומצופרידן

עס זענען פארהאן בחורים וועלכע זענען גראדע גרויסע עובדי ה', אבער זיי נעמען נישט ארויס קיין סיפוק פון עבודת ה', ווייל זיי זענען קיינמאל נישט צופרידן מיט זייער עבודה, וואס זיי טוען נאר אין עבודת ה' - טראכטן זיי שטענדיג: "איך טוה נישט גוט! איך בין נישט אויפן ריכטיגן דרך! איך מוז טון אנדערש! איך מוז טון מער!". למשל, ער זיצט און לערנט שעות ארוכות בעיון רב, ער טוט דורך א סוגיא מיט אלע מפרשים, אבער ער שטעלט זיך אויף פון בענקל און טראכט צו זיך: "וואס וועט זיין מיט 'דיידות התורה'! איך לערן דאך נישט קיין 'בקיאות'! עה, עס טויג נישט! איך מוז זיך נעמען לערנען 'בקיאות'!". אויב איז פארקערט, ער זיצט און לערנט בלעטער גמרא רש"י, ער איז קונה נאך און נאך ידיעות התורה, טראכט ער צו זיך: "וואס איז ווערד אזא אויבערפלעכליכער לערנען?! איך בין דאך געבליבן מיט אזויפיל זאכן אומקלאר! עה, איך מוז זיך נעמען לערנען בעיון! איך מוז דורכטון יעדע זאך ביזן עמקות!". אדער לדוגמא: ער זיצט און לערנט א מוסר ספר און שטייגט אין עבודת ה', אבער עס דויערט נישט לאנג און ער הייבט אן טראכטן: "עה, עס איז נישט גוט! איך בין דאך א חסיד'ישער בחור! איך לערן נישט גענוג חסידות! איך מוז זיך נעמען לערנען מער חסיד'ישע ספרים!". און די זעלבע זאך איז פארקערט, ווען ער לערנט חסיד'ישע ספרים, טראכט ער צו זיך: "אן מוסר ספרים קען מען זיך אפנארן! עס טויג נישט! איך מוז זיך נעמען לערנען מוסר ספרים!" אדער ער טראכט: "איך לערן צופיל! איך מוז מער דאווענען! איך דאווען נישט גענוג!". און אזוי דרייט ער זיך ארום א גאנץ לעבן מיט אן אומצופרידנקייט, וועלנדיג יוצא זיין כל הידיעות בשלימות! ער וויל אייביג טון עפעס אנדערש! ווייל יעדע זאך וואס ער טוט - פעלט אים דאך דעמאלט עפעס אן אנדערע שלימות. אזוי

לויט זייער שורש הנפש דארפן זיי שטארק מהדר זיין דערין. און עס איז צוגעגאנגען מיטן פולסטן 'שוב הדעת' ~

פון הימל וויל מען דירעקט אז א מענטש זאל נישט זיין אזוי זיכער מיט זיך, ער זאל טאקע נישט וויסן צי זיין דרך איז אזוי גוט. ער זאל מוזן נוצן די מדה פון 'השלך על ה' יבך' - זיך ארויפוארפן אויפן רבונו של עולם און זיך פארלאזן אז דער רבונו של עולם זעט זיין רצון און השתדלות וואס ער פרובירט און וויל טון רצון ה', און דער אויבערשטער וועט אים זיכער נישט פארלאזן!

בקיאות, ווייל אזוי האט זיך מיר אויסגעשטעלט. און מצדי בין איך מסכים צו לערנען 'עיון' - אויב רצון ה' וועט זיין אז איך זאל לערנען בעיון, אבער ביז דערווייל לערן איך דאך 'בקיאות'. נו, צי איז דען רצון ה' אז איך זאל זיין אומצופרידן מיט מיין שיעור בקיאות - ווייל אפשר דארף איך לערנען עיון? טאמער איך וועל זיין אנגעצויגן און אומצופרידן, וועט עס מיר עפעס העלפן אין עבודת ה'? נישט קיין ספק אז עס וועט נישט העלפן! פארקערט, עס וועט בלויז שאדטן! נו, איז דאך קלאר ווי דער טאג אז איך טאר נישט יעצט טראכטן דערוועגן! איך האב געטון מיין השתדלות אין לערנען, און איך בין אנגעקומען

צו 'לימוד בקיאות', טא איז דאך דאס רצון ה'! איך דארף נישט מער ווי טון השתדלותו!"

עד מתי אתם פוסחים על שתי הסעיפים

"איי, וועסטו פרעגן: "אפשר זאל איך למעשה פרובירן צו טוישן פון בקיאות אויף עיון?!" וועל איך דיר צוריק פרעגן: "טאמער וועל איך יעדן טאג טוישן פון בקיאות צו עיון, און פון עיון צו בקיאות, וועט עס מיר העלפן אין עבודת ה'?" ניין! דאס הייסט, אז איך מוז סיייווי האבן איין דרך אויף וואס איך גיי! צי איך בין זיכער מיט מיין דרך? ניין! איך קען קיינמאל נישט זיין זיכער! אבער איין זאך בין איך זיכער, אז טאמער

ג.

כי טוב ה': דער אויבערשטער איז גוט

דער הרגש פון בטחון - דער רבוש"ע איז גוט און זוכט מיר נישט צו כאפן ביי אן עולה

פונקט ווי כלפי בטחון אין גשמיות - איז דער עיקר בטחון א 'הרגש' וואס דער מענטש שפירט אז דער אויבערשטער וועט אים נישט פארלאזן, נאר ער וועט אים העלפן און אלעס וועט זיין גוט (ווי גערעדט אין פריערדיגן גליון) - אזוי אויך כלפי בטחון ברוחניות, איז דער עיקר בטחון א 'הרגש' וואס דער מענטש שפירט אז דער אויבערשטער איז א גוטער באשעפער און זוכט נאר מיין גוט. דאס איז געבויעט אויפן כלל וואס חז"ל זאגן (ע"ז ג): "אין הקדוש ברוך הוא בא בטרוניא עם בריותיו" - דער רבונו של עולם איז חס ושלום נישט קיין שלעכטער און זוכט נישט צו טשעפען מיט קיינעם! ער איז א גוטער באשעפער, און ער האט אונז געגעבן א גוטע תורה; ווי דער פסוק זאגט (משלי ג, יז): "יִרְכָּיֶה יְרֵכֵי נַעֲם", און עבודת ה' איז א געשמאקע זאך. און דאס איז טאקע די סיבה פארוואס דער רבונו של עולם וויל נישט אז דער מענטש זאל האבן א גאראנט ווייל אויך אלעס וואס ער טוט - אז עס איז גוט און ריכטיג. ווייל דער רבונו של עולם וויל, אז א מענטש זאל אים געטרויען און זיך פארלאזן אז ער איז א גוטער באשעפער!

דעהו - דערקענען די גוטסקייט פונעם רבוש"ע

דאס איז א באזונדערער חלק אין עבודת ה', וואס יעדער עובד ה' דארף האבן א טיפע הכרה אינעם 'טוב' פונעם רבונו של עולם! ער דארף אנערקענען און שפירן אז דער רבונו של עולם איז א טוב ומטיב! עס דארף זיין איינגעקריצט זייער טיף אינעם עומק הנפש, אז עס איז דא א גוטער באשעפער; ווי עס שטייט אזויפיל מאל איבערגע'חזר'ט אין גאנץ תנ"ך: "טוב ה' לכל יִרְחֲמֵנוּ עַל כָּל מַעֲשָׂיו" (תהלים קמה, ט). "קל רחום ה' אֶלְקֵינוּ לֹא יִרְפָּא וְלֹא יִשְׁחַתֵּךְ" (דברים ד, לא) און אזוי ווייטער צענדליגער פסוקים וועלכע ברענגען ארויס נאכאמאל און נאכאמאל דעם 'גודל טובו ורחמנותו'.

גדלו וטובו מלא עולם

דער וועג וויאזוי אנצוקומען צו אט דער הכרה, איז דורכדעם וואס מען איז זיך מתבונן אין די אלע חסדים מיט וואס דער מענטש איז ארומגענומען כסדר; ווי דער חובת הלבבות (שער עבודת האלקים פתיחה) איז מאריך באריכות מיט דוגמאות, ווי א מענטש קען כסדר זען די חסדי ה' ווי דער

אויבערשטער העלפט אים, צי מיט געזונט און פרנסה, צי מיט א דירה און מלבושים, צי מיט סביבה און משפחה וכדומה. און דערפאר האבן טאקע חז"ל מתקן געווען אזויפיל ברכות אויף די אלע פרטים פון די חסדי ה': ער קען זען מיט די אויגן - דאנקט ער 'פוקח עורים'. ער האט וואס אנצוטון - דאנקט ער 'מלביש ערומים'. ער האט וואס צו עסן - דאנקט ער מיט ברכת המזון: "הזן את העולם כולו בטובו בחן כחסד וברחמים", און אזוי ווייטער אלע 'מאה ברכות' וואס א מענטש דאנקט כסדר דעם רבונו של עולם פאר די אלע טובות און חסדים וואס נעמען אים ארום כסדר. וואס דער ציל דערפון איז, אז דער מענטש זאל זיך אזויפיל איינחזר'ן דעם טוב ה', ביז עס וועט אריינגיין שטארק בעומק הנפש אז עס איז דא א גוטער באשעפער. ווייל א מענטש איז געווענליך אזוי אנגעצויגן און נערוועז, ער זעט אזויפיל צרות און פראבלעמען, און ער ווערט אריינגעשלעפט אין 'ראות רעות' - סיי בגשמיות און סיי ברוחניות. אבער ער פארגעסט אז עס זענען פארהאן מיליאנען מאל מער 'טובות' ווי צרות! אנשטאט צו זען פראבלעמען, זאל ער קוקן אויף די גוטע זאכן, וועט ער אנערקענען אז עס איז דא א גוטע וועלט וואס א גוטער באשעפער האט באשאפן.

פארוואס דארף מען מכיר טוב זיין אויפן 'נישט מזיק זיין'?

האי מילתא אידי דאתא לידן, וועט מען אויסשמועסן א נקודה אין דעם ענין. לאמיר אנכאפן אלס דוגמא איינע פון די 'טובות' וואס דער חובת הלבבות זאגט, אז א מענטש זאל זיך מתבונן זיין אז דער אויבערשטער האט געהאלפן, ברוך השם ער איז נארמאל! ער וואלט דאך געקענט געבוירן ווערן מיט א מח פעלער און זיין 'נישט נארמאל! נו, דאנק דעם רבונו של עולם אז דו ביזט נארמאל! קען א מענטש פרעגן: "פארוואס דארף איך דאנקען אז דער רבונו של עולם האט מיר באשאפן נארמאל? מהיכי תיתי זאל איך 'נישט זיין נארמאל!?"

פרק ה'

אָמְנָם מַה שְׂיִוְכַל לְהַגְבִּיר הַהֲתַעַרְרוּת הַהָא, הַהֲסַתְפָּלוֹת בְּרַב הַטּוֹבוֹת שֶׁתְּקַדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה עִם הָאָדָם בְּכָל עַת וּבְכָל שָׁעָה, וְהַנְּפָלוֹת הַגְּדוֹלוֹת שֶׁעוֹשֶׂה עִמּוֹ מֵעַת הַלְיָדָה עַד הַיּוֹם הָאֲחֵרוֹן... וְהִנֵּה אֵין לָךְ אָדָם בְּאִיזָה מַצָּב שְׂיִמְצֵא, אִם עֲנִי וְאִם עָשִׁיר, אִם בְּרִיא וְאִם חוֹלָה, שְׁלֵא וְרָאָה נְפָלוֹת וְטוֹבוֹת רְבוֹת בְּמִצְבּוֹ

איך וועל טוישן יעדן מינוט דרכים - וועט עס זיכער נישט טויגן! נו, איז דאך זיכער אז רצון ה' איז אז איך זאל באשליסן לויט ווי עס קוקט מיר אויס און לויט ווי עס קומט מיר אויס, און דאס זאל איך טון! נו, טוה איך דאך פונקטליך רצון ה'! וואס וועסטו מיר זאגן, אז איך האב מחליט געווען אזוי צוליב מינע נגיעות?! פונקט ווי איך בין נישט חושד א צווייטן איד - בין איך מיר אליינס אויך נישט חושד! איך בין אויך א איד! פונקט ווי איך רעד נישט לשון הרע אויף יענעם - רעד איך נישט לשון הרע אויף מיר אליינס! איך גלייב אז איך זוך נאר צו טון רצון ה'!"

נקודות:

דער רבונו של עולם פירט א שווערן ביזנעס וועלכע דרייט זיך, עס גייט ארויף און עס גייט אראפ און עס טוט זיך אפ א גאנצע וועלט - אלעס, צוליב איין כוונה: להיטיב לנבראיו! עס זאל ארויסקומען אזא מין מורא'דיגער 'טוב' וואס עס איז ממש "עין לא רָאָתָה" און יעדע זאך וואס געשעט אויף דער וועלט איז נאר צוליב דער כוונה!

דער עיקר טוב ה' איז דער ציל וואו מען וועט אנקומען לעתיד

דער תירוץ איז: דער רבונו של עולם האט נישט באשאפן די וועלט בלויז כדי צו געבן גוטס פאר א מענטש אויף דער וועלט! ווייל דאס איז נאר א צייטווייליגע גוטס, און נישט דאס איז די תכלית. די גאנצע 'בריאית העולם' איז פאר א געוויסער נצחיות'דיגער 'טוב' וועלכע וועט נתגלה ווערן לעתיד! דורכאויס די זעקס טויזנט יאר פון דער בריאה - דרייט זיך א טיפער לאנגער פלאן - אנצוקומען צו יענעם טוב פון לעתיד! דער רבונו של עולם דרייט אן המפיכות בכלליות און בפרטיות אין יעדן מענטש'נס לעבן - כדי אנצוקומען צום ריכטיגן 'טוב'. דער רבונו של עולם פירט א שווערן ביזנעס וועלכע דרייט זיך, עס גייט ארויף און עס גייט אראפ און עס טוט זיך אפ א גאנצע וועלט - אלעס, צוליב איין כוונה: להיטיב לנבראיו! עס זאל ארויסקומען אזא מין מורא'דיגער 'טוב' וואס עס איז ממש "עין לא רָאָתָה" (ישעיה סד, א). און יעדע זאך וואס געשעט אויף דער וועלט איז נאר צוליב דער כוונה! עס איז נישטא קיין אנדערע כוונה אויסער 'להיטיב'!

נישט בלויז דער 'ציל' איז גוט - נאר אויך דער 'מיטל' איז גוט

קומט דער חובת הלבבות און זאגט: דער רבונו של עולם וואלט געקענט מאכן אז כדי אנצוקומען צו דעם טוב פון לעתיד זאלסטו יעצט אויף צייטווייליג זיין 'נישט נארמאל' - אזויווי עס זענען טאקע פארהאן מענטשן וועלכע זענען 'נישט נארמאל' טאקע צוליב די כוונה אז יענער זאל אנקומען צום גרויסן 'טוב' - צוליב חשבונות פון אויבן, צי צוליב עונות אדער צוליב אנדערע באהאלטענע חשבונות פון

גלגולים וכדומה. נו, איז אבער דא אזא גוטער באשעפער, וואס נישט בלויז אז זיין 'ציל' איז א שטיק 'טוב', נאר אפילו זיין 'מיטל' און דרך אנצוקומען אהין - איז אויך מיטן גרעסטן טוב! און ער פרובירט מיט אלע מיטלען - וועלכע עס קען שטימען מיט אלע ענינים פון 'בחירה' און 'נהמא דכסופא' - אז דער מענטש זאל אנקומען צום תכלית הטוב אויף א געשמאקן אופן! ער זאל נישט דארפן דורכגיין קיין עונשים און שוועריקייטן! דאס זאגט דער חובת הלבבות: טראכט אריין די גוטסקייט פונעם רבונג של עולם, ווייל דו וואלטסט דאך געקענט זיין 'נער נארמאל'! עס איז זייער מסתבר צו זאגן, אז ווען דער רבונג של עולם וואלט נישט געווען אזא 'רחום' - וואלטסטו באמת נישט געבוירן געווארן אזוי נארמאל! ווייל ווען נישט עס איז דא אזא גוטער באשעפער, וואלט די הנהגה עליונה זיכער מחייב געווען אז אסאך מענטשן זאלן זיין נישט נארמאל און לייזן אסאך צרות אויף דער וועלט רחמנא ליצלן - כדי אנצוקומען צום תכלית הטוב! ווייל זוכה זיין צום טוב על פי דין איז זייער שווער. אבער פון צווייטן זייט, סוף כל סוף דארף מען דאך זען אז אלעס זאל זיין אויסגעהאלטן על פי דין, נאר וואס דען? דער אויבערשטער איז א גוטער באשעפער און ער פירט די וועלט מיט גוטסקייט, אז אלע זאל אנקומען צום טוב - אויף א גוטן אופן! כמעט יעדער זאל זיין נארמאל, מען זאל האבן פרנסה און מען זאל נישט האבן קיין צער. נו, וויפיל דארף דאס אריינברענגען אינעם מענטשן אן הכרה אין די רחמנות און גוטסקייט פונעם רבונג של עולם!

בטבע זעט א מענטש נאר די צרות און פראבלעמען

דער ענין פון זען דעם טוב ה' - האט א שייכות מיט דער מדה פון 'הודאה' - דאנקען. 'הודאה' איז א לשון פון 'מודה זיין' צו יענעם, כאילו איך האב פריער געהאלטן אנדערש, און יעצט בין איך מודה אז דו ביסט גערעכט. ווייל די טבע פון א מענטש איז אויסגעשטעלט נישט צו זען די חסדים פונעם רבונג של עולם! אויב א מענטש ארבעט נישט אויף זיך, זעט ער א גאנצן טאג נאר צרות און יסורים! עס קוקט אים אויס כאילו חס ושלום דער אויבערשטער זוכט צו טון שלעכטס. אבער ווען א איד הייבט אן צו באמערקן די מיליאנען חסדים וואס דער אויבערשטער טוט מיט אים א גאנצן צייט און ער הייבט אן צו דאנקען דערויף, און וואו ער דרייט זיך נאר דערוועגט ער נאך עפעס א 'טוב', זאגט ער: 'אה, דא איז נאך א נקודה פונעם טוב ה', וואס ער וויל נאר 'להיטיב!'. איז עס כאילו דער מענטש זאגט: "איך בין מודה אז דו ביזט גערעכט! דו ביזט טאקע א גוטער באשעפער! ביז יעצט האב איך עס נישט אנערקענט, און יעצט בין איך מודה אז דו ביזט גערעכט!"

אז מען טראכט גוט - ווערט גוט בנשמיות און ברוחניות

א מענטש וועלכער איז קובע ביי זיך אז דער אויבערשטער איז א גוטער - לעבט א ליכטיג לעבן! ער איז א רואיגער מענטש - נישט קיין נערוועזער מענטש! ער לעבט אין אן 'עולם הטוב'! ער לעבט אין א וועלט פון הודאה צום רבונג של עולם! ער לעבט נישט אין א וועלט וואו מען מאכט אזא טראסק פון יעדע צרה. און אפילו עס קומט אונטער חס ושלום א שטיקל צרה אדער א שוועריקייט, האט ער אין זיך א כח פון אמונה ובטחון, א כח פון אמונה און שמחה, ער ווייסט: עס איז דא א גוטער באשעפער! עס וועט זיכער זיין גוט, און סוף כל סוף וועט מען זען אז אלעס איז געווען גוט! און אזוי אויך ברוחניות, איז ער א רואיגער און צופרידענער עובד ה'! ער האט נישט אזוי מורא אז ער האט נישט יוצא געווען, אדער אז ער גייט נישט אויפן בעסטן דרך אין עבודת ה', ער וואלט געדארפט גיין אויף יענעם דרך וכדומה, נאר ער זאגט: "איך טוה דאך אין עבודת ה'! נו, וואס וויל דער רבונג של עולם? איך זאל זיין נערוועז? עה, אזא גוטער באשעפער וויל זיכער נישט אז איך זאל זיין נערוועז! ער איז זיכער צופרידן פון מיר! איך זוך דאך נישט און איך טוה דאך גוט!". דאס איז דער הרגש פון בטחון וואס א מענטש באקומט אין עבודת ה' - דורכדעם וואס ער לעבט מיטן טוב ה'.

הרה"ק רבי אברהם משה רשות לומר רק פרק אחד בכל יום, ואכן היה אומר בפיו הק' פרק אחד ליום, ובשאר הזמן היה רק מביט בתהילים בלי לומר המזמורים בפה.

פעם אחת נכנס הרה"ק מווארקא אצלו, שאל אותו הרה"ק רבי אברהם משה מה הפשט במה שכתוב והפר כעסך עמנו (תהלים פה, ה) והרי היה נכון יותר לכתוב והפר כעסך מעמנו. רצה הרה"ק מווארקא לשמוע מה יענה, על כן לא ענה ולא אמר לו כלום. פתח הרה"ק רבי אברהם משה במשל למלך שהיה לו בן חביב ואהוב, וכאשר היה המלך כועס היו משרתיו מכניסים לו את הבן החביב, כדי שיראהו ומרוב חביבותו יתפייס מכעסו, כי כאשר היה רואה אותו היה מתבטל כעסו. סיים הרה"ק רבי אברהם משה: 'בעטן מיר אונז דעם אויבערשטן', והפר כעסך עמנו, מיט דיין בן יחיד' (מבקשים אנו מאת ה', והפר כעסך עמנו, עס הבן יחיד שלך).

ויש לומר שזה הוא מה שאומרים בתפלת מוסף דראש השנה "הבן יקר לי אפרים וגו' כי מדי דברי בו זכור אזכרנו עוד על כן המו מעי לו רחם ארחמנו" וגו' שלא יתעורר כעס בראש השנה אלא אדרבה יתקיים בנו "והפר כעסך עמנו".

פעם בעת שהרבי רבי בונם ערך שולחנו בליל שב"ק לפני תלמידיו, באמצע הטיש נכנס בנו הרה"ק רבי אברהם משה אשר עוד היה אז צעיר לימים, ונכנס רק עם קאפל לראשו, והושיבו אותו ליד אביו. ושאל הרבי רבי בונם את בנו: 'ווער וועט זאגן כל מקדש' (מי יאמר כל מקדש), ועל כל תלמיד שהציע רבי אברהם משה אמר הרבי רבי בונם תירוץ אחר מדוע לא הוא יאמר 'כל מקדש', על אחד אמר שהוא עוד בשנה ראשונה ונקי יהיה לביתו, וכך מצא תירוץ על כל אחד כעניינו. עד שאמר הרבי רבי בונם: 'אברהם משה, ס'איז נישט דא ווער זאל זאגן, זאג דו' (אברהם משה, אין מי שיאמר, אמור אתה), התחיל רבי אברהם משה לומר כל מקדש, ואמר עד 'כדבר המלך ודתו', עד שכבר לא היה יכול לומר עוד מרוב דביקות והתלהבות, ופנה לאביו ואמר: 'א גוט שבת טאטע' ויצא מן המקום. הגיב הרבי רבי בונם ואמר לתלמידיו: 'איך ווייס נישט מיט וואס איך האב זוכה געוועהן צו אזא זוהן' (איני יודע במה זכיתי לבן כזה).

רבי אברהם משה נסתלק בעיר ביאלע ולפני שנסע לשם אמר לאמו הרבנית מפרשיסחא: 'איך פאר קיין ביאלע, איך גיי שטארבן' (אני נוסע לביאלע, ואני הולך למות), אכן אמו שהיתה בעלת דעת ענתה לו: 'דער טאטע האט געזאגט אז שטארבן דארף מען קענען' (הלא אביך אמר כי כדי למות צריכים 'לדעת' איך למות), ענה רבי אברהם משה ואמר לה: 'איך קען שוין' (אני כבר יודע). ואכן נסע לביאלע ונפטר שם בעודו צעיר לימים כבן כ"ט. ז"ע.

• הרה"ק רבי איציקל מווארקא ז"ע היה תלמידו של הרה"ק הרבי רבי בונם מפרשיסחא ז"ע, ופעם שאל אותו צדיק אחד מה היה כוחו של רבו, ענה לו רבי איציקל, שהיה אצלו כענין שכתוב כאשר פגש אליהו הנביא את אלישע בפעם בראשונה, שאלישע היה עסוק אז עם צמד הבקר של אביו, ואליהו השליך עליו את אדרתו, מיד עזב אלישע את הבקר ואת כל חבריו ואת כל הדברים, וקם והלך אחר אליהו. כמ"ש (מ"א יט, יט) 'ויעבר אליהו אליו וישלך אדרתו אליו, ויעזוב את הבקר וירץ אחרי אליהו. והפסוק ממשיך שם, כי אליהו שאל את אלישע למה הוא הולך אחריו, ואמר לו 'מה עשיתי לך', ולא כתוב מה ענה לו אלישע, אלא הקרא מסיים שכך היה 'וילך אחר אליהו וישרתהו'. ואמר רבי איציקל על כך, כי אלישע ענה לאליהו הנביא: 'אתה שואל מה עשיתי לך? והנה כאשר זרקת עלי את האדרת, 'האסטו מיך שוין אסאך געטון!' [נכבר עשית לי הרבה מאד!] ובכן סיים רבי איציקל ואמר: כי זה היה כוחו של הרבי רבי בונם, כי כאשר היה רק מושיט את ידיו הק' למאן דהו לשלום, היה מהפכו בזה מן הקצה אל הקצה, והבעיר בלבו אש קודש לה', עד שממש נתהפך לאיש אחר לגמרי, וכבר לא חזר להיות כמו שהיה.

• שמעתי מכ"ק אדמו"ר מאמשינאוו ז"ע שאחר פטירת הרבי רבי בונם קיבלו הרבה מתלמידיו עליהם את מרותו של בנו הרה"ק רבי אברהם משה ז"ע אשר היה איש קדוש נורא מאד, והיה עובד ה' בהתלהבות אש קודש, והיה חביב עד מאד אצל אביו הק'. וגם זקינו הרה"ק רבי איציקל מווארקא נסע אליו והיה מחשיבו עד מאד, וכאשר דיבר ממנו היה אומר עליו כלשון הזה: 'דער יונג לעמעלע, דער גאלדענער זאגן, דער עילוי צווישן די גוטע אידן, דער הייליגער רבי רבי אברהם משה'לע' (הטלה הצעיר, שיבולת הזהב, העילוי בין הגוטע אידן) - (כיניו לצדיקי הדרון), דער הייליגער רבי רבי אברהם משה'לע'.

מאידך גיסא, תלמידו הגדול של הרבי רבי בונם, ה"ה הרה"ק מקאצק ז"ע לא רצה לנטוע אליו, באמרו: 'ס'איז א גרויס פייער, אבער ס'וועט נישט לאנג ברענען' (והוא אש גדולה, אבל לא תבער לזמן ארוך), ואכן הרה"ק רבי אברהם משה לא האריך ימים על ממלכתו, ונפטר כעבור פחות משנה ומחצה אחר פטירת אביו הק'.

• הרה"ק רבי אברהם משה היה אדם חלוש מאד, והיה דרכו לומר תהילים בהתלהבות ובדביקות. ובהיותו חולה וחלש היה אומר תהילים כאשר הוא שוכב במטה, אכן בעת אמירת התהילים היתה כל המיטה מתנענעת מרוב התלהבות שאחזה בו בעת אמירתו. ומחמת ההתאמצות המרובה היה אמירת התהילים מחלישה אותו. כ"כ עד שהרופא אסר עליו לומר תהילים. כשמעיה מכך אמו הרבנית מפרשיסחא ע"ה גזרה עליו בגזירת כיבוד אם לשמוע בקול הרופא ואסרה עליו לומר תהילים. וביקש ממנה